
EEN DIERVRIENDELIJK GEMEENTELIJK ZWERFKATTENBELEID

Een begeleidende gids voor de lokale
besturen / 25.01.2019

INHOUD

1	Nieuwe verplichtingen voor de lokale besturen.....	3
2	Waarom het zwervkattenprobleem aanpakken?.....	3
3	Hoe als lokaal bestuur de zwervkattenproblematiek aanpakken?.....	4
3.1	Lokaliseren van zwervkatten	4
3.1.1	Huiskat of zwervkat?	4
3.1.2	In kaart brengen van de populatie	5
3.2	Sensibiliseren van de bevolking	5
3.2.1	Steriliseren/castreren	6
3.2.2	Identificeren/registreren	6
3.2.3	Draagvlak creëren	7
3.3	Zwervkatten vangen, steriliseren en terugplaatsen of laten adopteren	7
3.3.1	Vangen van de zwervkatten	7
3.3.2	Gezondheidsonderzoek	9
3.3.3	Sterilisatie	9
3.3.4	Terugplaatsen of adoptie	9
3.3.5	Nazorg	10
3.4	Euthanasie	12
3.5	Monitoring en evaluatie	12
3.6	Budget	13
3.7	Veel voorkomende problemen	13
3.7.1	Ongewenste dieren op de voederplaatsen	13
3.7.2	Inwoners staan weigerachtig tegenover het terugplaatsen van zwervkatten in hun buurt	14
3.7.3	Huiskatten komen (al dan niet moedwillig) in het sterilisatieproject terecht	14
3.8	Ter inspiratie	15
3.9	Meer weten?	16

1 NIEUWE VERPLICHTINGEN VOOR DE LOKALE BESTUREN

Volgens de Dierenwelzijnswet¹ dragen steden en gemeenten de verantwoordelijkheid voor zwervende, verloren of achtergelaten dieren op hun grondgebied. De meeste lokale besturen werken hiervoor samen met een dierenasiel in hun buurt, dat bovendien vaak instaat voor het vangen, steriliseren en terug vrijlaten van zwervkatten. Andere steden en gemeenten werken samen met een lokale vereniging die zich het lot van zwervkatten aantrekt. Wanneer ze het zelf in handen nemen, is het meestal de bevoegdheid van de milieudienst of de dienst overlastbeheer.

Op 1 april 2018 traden de nieuwe regels in werking voor de identificatie en registratie van katten². Hiermee worden ook de verplichtingen van de gemeenten m.b.t. zwervkatten uitgebreid en moeten ze:

- een diervriendelijk plan voor de bestrijding van overlast door zwervkatten opstellen en uitvoeren.
- een meldpunt voor de inwoners oprichten.
- de inwoners verwittigen vooraleer een vangactie plaatsvindt.
- vrijgelaten zwervkatten gecontroleerd voederen en voor beschutting zorgen.

2 WAAROM HET ZWERFKATTENPROBLEEM AANPAKKEN?

Een op vier gezinnen in Vlaanderen heeft een kat als huisdier, maar er zijn er nog te weinig gecastreerd of gesteriliseerd, waardoor er geregeld nestjes zijn met (on)gewenste kittens. Als die geen opvang vinden of in het asiel terechtkomen, dan belanden ze vaak op straat en worden ze zwervkatten. Soms komen ook volwassen katten op straat terecht, als ze plots niet meer in het gezin passen en aan hun lot worden overgelaten. Een kattin is al vruchtbaar als ze 5 maanden oud is. Ze kan per jaar tot 3 nestjes van telkens 3 tot 6 kittens krijgen. Een kattin en haar nakomelingen kunnen dus op 5 jaar tijd voor maar liefst 5.000 kittens zorgen.

---

¹ [Wet van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn der dieren](#)

² [Besluit van de Vlaamse Regering tot opheffing van het koninklijk besluit van 3 augustus 2012 betreffende het meerjarenplan voor de sterilisatie van huiskatten en tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 5 februari 2016 betreffende de identificatie en registratie van katten, wat betreft de sterilisatie van katten](#)

Een efficiënte aanpak van de zwervkattenproblematiek is nodig om verschillende redenen:

- Voor het welzijn van de zwervkatten:
Er wordt wel eens gedacht dat zwervkatten een goed leven hebben, maar dat klopt niet. Ze leven buiten in alle weersomstandigheden, zijn vaak ondervoed en hebben geregeld wonden doordat ze met andere katten vechten. Vooral de kittens zijn erg vatbaar voor ziektes en parasieten.
- Om overlast te bestrijden:
Zwervkatten zorgen onder meer voor overlast door het lawaai bij gevechten en in de paartijd, door het vervuilen van de omgeving (ontlasting en urine) en door het zoeken naar voedsel (openscheuren van vuilniszakken).
- Voor de publieke gezondheid:
Katten kunnen parasieten (vlooiën, oormijt, schurft) overdragen op andere katten, maar ook op de mens (zoönose). Via uitwerpselen in (speel)tuinen en zandbakken kunnen ze parasieten zoals wormen en protozoa (bv. toxoplasmose) doorgeven.
- Voor de bescherming van de inheemse wilde dieren:
Katten kunnen door predatie een bedreiging vormen voor inheemse wilde dieren en schade toebrengen aan de lokale fauna.

3 HOE ALS LOKAAL BESTUUR DE ZWERFKATTENPROBLEMATIEK AANPAKKEN?

Zwervkatten zijn er in bijna elke stad of gemeente in Vlaanderen. Hoe ze de zwervkattenproblematiek aanpakken, verschilt naargelang van het aantal zwervkatten, de plaatselijke omstandigheden, het aantal niet-gesteriliseerde en loslopende huiskatten, de aanwezigheid van de inheemse wilde diersoorten, de betrokkenheid van de buurt, enz.

3.1 LOKALISEREN VAN ZWERFKATTEN

3.1.1 Huiskat of zwervkat?

Het is niet altijd gemakkelijk om een zwervkat van een huiskat te onderscheiden. Huiskatten hebben een eigenaar, zien er meestal verzorgd uit en kunnen vaker dan zwervkatten sociaal zijn tegenover mensen. Zwervkatten hebben geen baasje en leven vooral op openbare plaatsen of in leegstaande gebouwen. In landelijke gemeentes worden ze ook vaak aangetroffen in tuinen, op boerderijen of in manèges. Er bestaan twee soorten zwervkatten: verwilderde, mensenschuwe zwervkatten en benaderbare, al dan niet tammere zwervkatten.

Benaderbare zwerfkatten hebben meestal een eigenaar gehad. Ze zijn gewend aan mensen en leven in hun nabijheid omdat ze daar voedsel en schuilplaatsen vinden. Als deze benaderbare zwerfkatten zelf kittens krijgen die niet gesocialiseerd worden, dan kunnen die opgroeien tot verwilderde, mensenschuwe katten.

Verwilderde, mensenschuwe katten hebben nooit een eigenaar gehad en zullen menselijk contact meestal mijden. Ze zoeken vaak hun eigen voedsel.

Deze katten mag men niet verwarren met de Europese wilde kat. De wilde kat heeft een lichtgele tot donkergrijze vacht met een vaag strepenpatroon en een geringde staart. Deze soort komt van nature nog maar zelden voor in België.

Zwerfkatten die reeds gecastreerd of gesteriliseerd zijn via zwerfkattenprojecten, zijn meestal te herkennen aan een knip of een gaatje in het oor.

Opgelet! Het is niet omdat een persoon voedsel geeft aan zwerfende katten dat hij er verantwoordelijk voor wordt en er plots toezicht en zeggenschap over heeft. Dus als een inwoner een zwerfkatt in zijn tuin voedert, dan blijft dat een zwerfkatt. De gemeente blijft verantwoordelijk, ook al worden de katten gevoederd.

3.1.2 In kaart brengen van de populatie

Voordat een gemeente een actieplan kan opstellen, moet ze nagaan wat de omvang is van de (zwerf)kattenpopulatie. Dankzij het centraal meldpunt waar inwoners zwerfkatten kunnen melden, krijgt de gemeente een beter overzicht en kan ze een planning opmaken.

Een gemeente kan ook gegevens over de zwerfkattenpopulatie verzamelen door een buurtonderzoek te voeren of de bevolking te bevragen.

De antwoorden op volgende vragen zijn nuttig:

- Hoeveel gezinnen op ons grondgebied hebben één of meer katten?
- In welke buurt vinden we de zwerfkatten vooral?
- Waar komen de zwerfkatten vermoedelijk vandaan?
- Zijn de zwerfkatten gesteriliseerd of gecastreerd?
- Worden de zwerfkatten gevoederd?
- Zijn er problemen met het welzijn van de zwerfkatten?
- Hoeveel zwerfkatten denken we dat er zijn?

3.2 SENSIBILISEREN VAN DE BEVOLKING

De eerste stap om te voorkomen dat er nieuwe zwerfkatten bijkomen, is preventie en dus ook de bewustmaking en het informeren van de bevolking. Een zwerfkattenbeleid is alleen maar effectief als ook

de eigenaars van katten hun verantwoordelijkheid nemen en de wet naleven. Het is belangrijk dat burgers weten dat het door de Dierenwelzijnswet verboden is om een dier achter te laten en dat je daarvoor een boete krijgt. De politie heeft dezelfde bevoegdheden als de inspecteurs van de dienst Dierenwelzijn en kan ook een pv opstellen of maatregelen opleggen.

De tweede stap is het omgaan met bestaande zwervkattenpopulaties. Het is belangrijk dat de mensen weten dat deze opgevolgd worden door vrijwilligers of door de stad/gemeente. Voor alle vragen of zorgen over zwervkatten moeten ze terecht kunnen bij de vrijwilligers of de gemeentedienst.

3.2.1 Steriliseren/castreren

Sinds 1 september 2014 moet elke kat die van eigenaar verandert, gesteriliseerd of gecastreerd zijn. Ook als het dier gratis wordt weggegeven. Op 1 april 2018 werd deze sterilisatieplicht uitgebreid: sindsdien moet elke kat voor de leeftijd van 5 maanden oud gesteriliseerd of gecastreerd worden. Katten die geboren zijn tussen 31 augustus 2014 en 1 april 2018, moeten ten laatste op 1 januari 2020 gesteriliseerd/gecastreerd zijn, ook als ze niet verkocht of weggegeven worden.

Sommige gemeenten maken afspraken met lokale dierenartsen en geven inwoners een kortingsbon om hun huiskat te laten steriliseren of castreren of zorgen voor een gereduceerd tarief voor personen met een lager inkomen.

[Meer informatie over de sterilisatieplicht](#)

3.2.2 Identificeren/registreren

Sedert 1 september 2014 moeten alle katten geïdentificeerd en geregistreerd zijn voor ze worden verhandeld (incl. 'gratis weggegeven'). Ze moeten daarom een microchip dragen en hun gegevens en die van hun baasje moeten geregistreerd zijn. Sinds november 2017 worden deze gegevens bijgehouden in de centrale databank CatID. Voor 2017 was dat in een private databank (veelal ID-Chips). Wanneer een kat met chip gevonden wordt, dan kan men de gegevens van het baasje opzoeken in CatID en de kat eenvoudig en snel herenigen met haar eigenaar.

Het wordt sterk aangeraden dat het gemeentebestuur aan de technische dienst de opdracht geeft om te controleren of doodgereden honden en katten een chip dragen. Zo kan men de eigenaar opsporen en hem de kans geven om zijn huisdier op te halen en thuis te begraven of te laten cremen. Dit kan ook een stimulans zijn voor mensen om hun kat te laten chippen.

[Meer informatie over de identificatieplicht](#)

3.2.3 Draagvlak creëren

Dierenwelzijn ligt veel mensen nauw aan het hart. De gemeente kan haar inwoners informeren over het doel en het nut van het zwervkattenbeleid via haar infoblad of website, maar ook via de scholen, sociale media, een voorlichtingsavond, enz. Mogelijk willen ze dan betrokken worden bij de uitvoering van het beleid en als vrijwilliger helpen bij de nazorg. Affiches en folders van de dienst Dierenwelzijn kunnen besteld worden via de website van de dienst Dierenwelzijn.

[Campagnemateriaal bestellen](#)

3.3 ZWERFKATTEN VANGEN, STERILISEREN EN TERUGPLAATSSEN OF LATEN ADOPTEREN

Het systeem van het vangen, steriliseren, terugplaatsen (“trap, neuter, release”) heeft zowel voor de bevolking als voor de zwervkatten voordelen. Voor de burgers zal er minder overlast zijn doordat de katten minder gaan sproeien en vechten, waardoor het risico op ziekteoverdracht en vervuiling van de omgeving kleiner wordt. De katten worden toleranter tegenover soortgenoten en vertonen minder territoriaal gedrag, en daardoor is het risico op verwondingen, ziektes en verkeersongevallen ook kleiner. Dankzij de “trap, neuter and release”methode kunnen de zwervkatten zich niet meer voortplanten en verkleint de populatie op termijn.

De meeste steden en gemeenten sluiten met een dierenasiel of een vereniging een overeenkomst voor het vangen, steriliseren en terug vrijlaten of ter adoptie opnemen van zwervkatten en betalen daarvoor een vergoeding. Dat kan bv. een jaarlijkse dotatie zijn of een vaste vergoeding à rato van het aantal inwoners of per aantal gemelde of binnengebrachte katten. Bij voorkeur onderzoeken de gemeente en haar partner in het kader van het zwervkattenplan de haarkbaarheid en kostprijs van de verschillende mogelijkheden. Het gemeentebestuur kan ook een contract afsluiten met lokale dierenartsen. Het vangen en terugplaatsen van zwervkatten kan dan gebeuren door gemeentepersoneel en/of ervaren vrijwilligers of verenigingen die zich al bezig houden met zwervkatten. De continuïteit moet gegarandeerd zijn tijdens bijvoorbeeld ziekte- of vakantiedagen.

3.3.1 Vangen van de zwervkatten

Zwervkatten vangen vraagt geduld en planning. Het gebeurt bij voorkeur met vangkooien in de vorm van kastvallen, waarbij de katten door middel van een mechanisch systeem automatisch gevangen worden. Vangkooien zijn meestal kooien van draadgaas van waaruit een gevangen kat haar omgeving nog kan observeren. Als de vangkooi bovenaan open tralies heeft, dan legt men best een ondoorzichtige doek over de kooi te leggen wanneer men zwervkatten probeert te vangen. Op die manier wordt de kat beschermt tegen de regen. Ook zal ze zich veel veiliger voelen en minder stress hebben omdat ze de omgeving niet meer kan observeren.

Het is ook aanbevolen om een vangkooi met volle bodem te gebruiken. Niet alleen heeft een kat meer stress op een tralieondergrond, maar het is gemakkelijker om een egaal oppervlak te kuisen en te ontsmetten. In overleg met de omwonenden kan een geschikte plaats worden gekozen, bv. iemands tuin, een park of een braakliggend stuk terrein. De vangkooi/kastval moet worden geplaatst op een plek die beschutting biedt tegen de weersomstandigheden.

Als de buurtbewoners de zwerfkatten voederen, dan moeten ze daarmee stoppen tijdens de procedure en al het voeder verwijderen. Het is dan gemakkelijk om de dieren in de vangkooi te lokken met voeder. Als het voederen gebeurt op vaste tijdstippen, dan kunnen de dieren op die momenten gevangen worden. Het lokvoeder heeft bij voorkeur een sterke geur en wordt achteraan in de kooi gelegd om risico op verwondingen te voorkomen als het deurtje dichtklapt.

Het kan enkele dagen duren vooraleer een kat in de vangkooi komt. Als de vangkooi onbeheerd wordt achtergelaten, dan moet ze minimaal twee keer per dag gecontroleerd worden, zeker op zeer warme of koude dagen. Mensen uit de buurt kunnen contact opnemen met de verantwoordelijke van het zwerfkattenproject (de gemeente, het betrokken dierenasiel of de vereniging) als er een kat gevangen is. Het moet daarom duidelijk zijn bij wie ze precies terecht kunnen. De tijd waarin een zwerfkatt gevangen zit, moet tot een minimum worden beperkt. De kat zal immers proberen om te ontsnappen en kan zich daarbij verwonden. Alleszins dezelfde dag nog moet de kat worden opgehaald. Als men een doek legt over de vangkooi zal het dier rustiger worden.

Er moet steeds gecontroleerd worden:

- Of de gevangen kat geen (verloren gelopen) huiskat is door te controleren of de kat een halsbandje draagt of door met een chiplezor te controleren of ze gechipt is. Om te voorkomen dat huiskatten in de vangkooien terechtkomen, moeten de buurtbewoners vooraf geïnformeerd worden (Zie ook "*Huiskatten komen (al dan niet moedwillig) in het sterilisatieproject terecht*"). Een tamme kat gedraagt zich in een vangkooi vaak heviger dan een mensenschuwe kat die eerder ineengedoken zal zitten.
- Of de gevangen kat geen moederdier is dat nog zogende jongen heeft: in dat geval moeten ofwel de jongen ook gevonden worden, ofwel moet de kat worden vrijgelaten om te vermijden dat de kittens verhongeren. Als men pas op de operatietafel vaststelt dat de kat zogende is, dan moet men de melder verwittigen om uit te kijken naar kittens in de buurt. De kattin wordt dan wel gesteriliseerd, maar zodra de verdoving is uitgewerkt (binnen de 24 uur) wordt ze terug (op dezelfde plaats!) vrijgelaten.

Omdat men bij het vangen van zwerfkatten rekening moet houden met al deze factoren, en om misbruik te voorkomen, wordt sterk afgeraden om de zwerfkatten te laten vangen door gewone burgers. Het best geplaatst om de vangactie correct uit te voeren zijn de vrijwilligers van het dierenasiel of de vereniging

waarmee de gemeente samenwerkt, of het gemeentepersoneel. Allezins moeten deze mensen op voorhand de nodige toelichting en instructies hebben gekregen.

[Voorbeeldbrief buurtbewoners](#)

[Voorbeeldmelding vangactie](#)

3.3.2 Gezondheidsonderzoek

Het is essentieel dat de gezondheid van de gevangen zwervkatten wordt onderzocht. Een dierenarts moet nagaan of het dier gezond genoeg is voor sterilisatie en terugplaatsen, of voor adoptie. Het is tegen het principe van een diervriendelijk zwervkattenbeleid om een kat met een ziekte terug te zetten die de rest van de zwervkattenpopulatie kan besmetten. In dergelijke gevallen moet euthanasie overwogen worden.

3.3.3 Sterilisatie

Alleen een chirurgische sterilisatie is onomkeerbaar heeft een blijvend karakter. Afhankelijk van de bepalingen in het zwervkattenplan kunnen katten die geschikt zijn voor adoptie bijvoorbeeld ongesteiriliseerd naar het asiel gebracht worden, omdat de operatie en adoptie daar beter kunnen worden ingepland. De katten die worden teruggeplaatst, moeten zo snel mogelijk worden geopereerd. Hun verblijf in gevangenschap moet zo kort mogelijk zijn.

Naast de sterilisatie zelf kunnen ook bijkomende gezondheidsbehandelingen uitgevoerd worden (bv. vaccinatie, ontworming, wondverzorging, oormijtbehandeling, chippen, enz.). De dierenarts moet oplosbare hechtingen gebruiken.

Gesteriliseerde zwervkatten krijgen een perforatie of knip in het oor. Zo kan men zien dat een zwervkat al gesteriliseerd is om te vermijden dat ze opnieuw naar de dierenarts gebracht wordt voor sterilisatie. De katten kunnen eventueel ook worden gechipt en geregistreerd, maar dit is niet noodzakelijk. Als men het toch doet, dan moet de registratie gebeuren op naam van een verantwoordelijke, bv. de burgemeester.

[Meer informatie over de castratie en sterilisatie van katten](#)

3.3.4 Terugplaatsen of adoptie

Om te vermijden dat de dieren teveel gestresseerd geraken of hun plaats in de rangorde in de groep verliezen, moet hun verblijf in het asiel of bij de dierenarts zo kort mogelijk zijn. Om onrust, migraties en ongevallen zoveel mogelijk te voorkomen moet men de gesteriliseerde zwervkatten terugplaatsen op de plaats waar ze gevangen werden zodra ze hersteld zijn van de operatie. De schemering is het beste moment om de zwervkatten vrij te laten.

Voor hun lichamelijke en mentale welzijn is het heel belangrijk dat men de zwervkatten op dezelfde plaats vrijlaat. In zeer uitzonderlijke gevallen is dit niet mogelijk, bijvoorbeeld wanneer ze een effectieve

bedreiging vormen voor de inheemse fauna (bv. grondbroedende weidevogels) of wanneer de locatie niet veilig is voor de katten (bv. door druk verkeer of door een herbestemming van de locatie). In dat geval kan men na grondige overweging de dieren uitzetten op een nieuwe, veilige (zowel voor de zwervkatten als voor de omgeving) locatie, die ook moet worden beheerd. Het is nuttig om bij het opstellen van het plan daarvoor al een aantal locaties aan te duiden.

Om te voorkomen dat de dieren terugkeren naar hun oude territorium, worden ze bij aankomst op de nieuwe veilige locatie best gedurende minstens 3 weken in een groot afgesloten verblijf gehouden. Dan kunnen ze zich oriënteren. Uiteraard moeten de zwervkatten ook tijdens deze periode beschutting, voedsel en drinken krijgen. Zodra ze aangepast zijn aan hun nieuwe omgeving, is de kans klein dat de dieren er weggaan.

Zwervkatten die nog niet volledig verwilderd maar socialiseerbaar zijn, kan men toevertrouwen aan een asiel dat de dieren voor adoptie aanbiedt na sterilisatie/castratie en identificatie en registratie. Kittens tot de leeftijd van 8 weken kunnen meestal nog worden gesocialiseerd en voor adoptie aangeboden. Een socialiseerbare moederkat wordt best samen met haar kittens opgevangen. Een klassiek asiel is geen geschikte plek voor de socialisatie. Tijdens deze periode geniet een huiselijke omgeving bij een opvanggezin de voorkeur.

Het wordt afgeraden om een schuwe zwervkat met haar kittens in gevangenschap groot te brengen. De dieren hebben dan veel stress en dat kan hun welzijn in gevaar brengen. Zo kan de melkproductie bij de moederkat dalen of zelfs stilvallen en haar weerstand tegen ziektes verminderen, wat ook op de kittens een negatief effect heeft.

Erkende dierenasielen in Vlaanderen

3.3.5 Nazorg

Een huiskat is niet meer aangepast aan een leven zonder menselijke zorg. Het is bewezen dat katten het moeilijk hebben wanneer de menselijke zorg wegvalt. Als men zwervkatten vangt, stelt men vaak vast dat ze in een slechte conditie verkeren. Nazorg is daarom onontbeerlijk.

3.3.5.1 Verantwoordelijke per kolonie katten of per groep kolonies

Bij voorkeur is er minimum één verantwoordelijke per kolonie van katten of per groep kolonies. Die moet de groep monitoren en een minimum aan zorg voorzien of coördineren:

- het voorzien en onderhouden van voeder- en schuilplaatsen
- het overbrengen van gewonde of zieke dieren naar de dierenarts
- het organiseren van de sterilisatie

Katten en kittens worden vaak achtergelaten op plaatsen waar ze worden gevoederd. Dat is natuurlijk niet de bedoeling, maar het biedt wel de kans om het probleem te centraliseren en snel in te grijpen voor

de gedumpte katten zich kunnen voortplanten. De verantwoordelijke kan hierop toezien en de nieuwkomers (laten) vangen om ze te laten steriliseren of adopteren.

Zeer belangrijk zijn de omkadering en de ondersteuning die het gemeentebestuur aan de verantwoordelijke biedt. De verantwoordelijke kan in dienst zijn van de gemeente en/of men kan beroep doen op vrijwilligers of verenigingen/asielen die zich bezig houden met zwervkatten. Het is aangewezen dat er iemand beschikbaar is na de werkuren en tijdens de weekends en vakantieperiodes. Voor het opstarten en uitbouwen van een vrijwilligerswerking kan de gemeente instap- en informatiedagen en opleidingen organiseren.

3.3.5.2 Voederen

Een zwervkat kan na sterilisatie pas teruggeplaatst als er voldoende garanties zijn voor haar welzijn. Onder meer moeten de dieren op een gecontroleerde manier worden gevoederd. Dat zorgt voor een betere weerstand tegen ziektes en is goed voor het welzijn van de zwervkatten in het algemeen. Ook de overlast (bijvoorbeeld het openkrabben van vuilniszakken) zal doordoor verminderen. Samen zorgen voor katten kan ook een meerwaarde zijn voor de mensen en sociaal contact tussen buurtbewoners bevorderen.

De gemeente kan met voederpassen werken. Alleen personen met een voederpas mogen dan de zwervkatten voederen. Wie een dergelijke pas heeft, moet zich aan een aantal afspraken houden: bv. alleen geschikt voeder geven, niet opgegeten voedselresten verwijderen om ratten en muizen te weren, de bakjes dagelijks terug meenemen en afwassen, nieuwe of zieke katten melden, enz. Het beste is om een voederschema op te stellen dat bepaalt wie waar en wanneer gaat voederen. De hoeveelheid voedsel moet aangepast zijn aan het aantal zwervkatten. De katten moeten ook vers drinkwater krijgen, zeker in de zomermaanden.

3.3.5.3 Beschutting

Om aan zwervkatten beschutting aan te bieden, gebruikt men best schuilhokjes die waterdicht, tochtvrij en goed geïsoleerd zijn. Hou ook rekening met de volgende aanbevelingen:

- Maak de hokken en de ingang niet te groot. Een hondenhok bijvoorbeeld is te groot voor een kat en zal niet genoeg warmte bieden.
- Zet de hokken niet rechtstreeks op de grond, maar bv. op houten paletten. Hierdoor kan de koude niet langs onder doordringen. Bovendien voelen katten zich veiliger als ze hoog zitten.
- Zorg dat de hokken stabiel staan en makkelijk toegankelijk zijn.
- Plaats de hokken met de ingang uit de windrichting en de slagregen. Plaats ze ook wat verscholen zodat ze niet gemakkelijk door iedereen worden opgemerkt en om vandalisme te voorkomen.
- Binnenin kan eventueel wat stro worden gelegd voor extra warmte in de winter. Gebruik geen hooi aangezien dit vocht ophoudt.

- Plaats de hokken in de buurt van de zwervkattenpopulatie, maar indien mogelijk in een rustige omgeving, weg van gebouwen en druk verkeer. Als de katten reeds gevoederd werden op een vaste locatie, is dit een goede plek om de schuilhokken in de buurt te zetten.
- Plaats geen voedsel of water in de schuilhokken.
- Hou er rekening mee dat de zwervkatten tijd nodig hebben om te wennen aan de hokken en er dus wellicht niet onmiddellijk van gebruik zullen maken. Indien na verloop van tijd blijkt dat de hokken niet worden gebruikt, kan men een andere locatie uittesten. Mogelijk voelen de katten zich daar veiliger.

De Vlaamse overheid plant om tegen oktober 2019 enkele schuilhokjes ter beschikking te stellen van de lokale besturen als zij dat wensen.

3.4 EUTHANASIE

Er zal bij de bevolking geen draagvlak zijn voor een beleid waarbij zwervkatten ongeacht hun gezondheidstoestand worden geëuthanaseerd om een populatie definitief weg te nemen of sterk in aantal te laten afnemen. Veel mensen zullen geen zwervkatten meer willen melden. Bovendien is een beleid dat alleen gebaseerd is op euthanasie niet efficiënt of rendabel. Alleen door de “trap, neuter and release”-methode toe te passen kan men de populatie zwervkatten doen dalen. Euthanasie kan echter een mogelijkheid of zelfs noodzaak zijn in volgende gevallen:

- Als de dieren lijden door een ernstige ziekte of een ernstige verwonding hebben waardoor terugkeren naar de kolonie of adoptie onmogelijk zijn.
- Als de dieren aangetast zijn door een ziekte die op termijn dodelijk is en die een besmettingsrisico betekent voor andere katten.

Het is altijd aan een dierenarts om te beoordelen of euthanasie nodig is. Ook de uitvoering ervan moet altijd door een dierenarts gebeuren en op diervriendelijke en meest pijnloze manier.

3.5 MONITORING EN EVALUATIE

Als het kattenbeleid wordt uitgevoerd, dan is het belangrijk om de voortgang te monitoren en regelmatig de effectiviteit ervan te evalueren en waar nodig bij te sturen. Volgende indicatoren kunnen hierbij gebruikt worden:

- De informatie die voortkomt uit het centraal meldpunt (evolutie van het aantal meldingen of klachten, buurtspecifieke problemen, ...).
- De evolutie van de grootte van de kattenpopulatie.

- De ervaringen van de personen betrokken bij de uitvoering van het kattenbeleid (gemeente, asiel, vrijwilligers, dierenarts).
- Het draagvlak bij de lokale bevolking.
- De gezondheidstoestand van de vrijgelaten zwervkatten.
- De toestand op de voederplaats (bv. netheid of vandalisme, of positieve ervaringen i.v.m. de plaats).

Als bijvoorbeeld de populatie huiskatten de bron is van ongewenste kittens, dan kan de gemeente meer inzetten op de sensibilisatie van haar inwoners en eventueel sanctionerende maatregelen nemen. Als het draagvlak bij de bevolking groter moet worden of als er meer vrijwilligers nodig zijn, dan kan de gemeente een informatieavond organiseren. Een positieve evaluatie van het plan kan de maatregelen verantwoorden tegenover de bevolking. De gemeente moet zijn inwoners blijven informeren over de sterilisatieplicht.

3.6 BUDGET

De meeste gemeentebesturen voorzien voor het zwervkattenbeleid in hun begroting een bedrag dat varieert naargelang van de omvang van het zwervkattenprobleem. Het is aangeraden dat de gemeente bij de start van het project een budget voor meerdere jaren voorziet en dat aanpast indien nodig. De continuïteit van de uitvoering van het plan is immers cruciaal. Door het consequent voeren van een goed doordacht zwervkattenplan zal het aantal zwervkatten jaar na jaar dalen.

De ervaring leert dat een onderbreking of een beperkte uitvoering van het plan (bijvoorbeeld doordat het budget te klein is of al opgebruikt is voor het einde van het jaar, of doordat er een nieuwe bestuur is) snel de gedane inspanningen en investeringen van de voorgaande jaren teniet kan doen. Bovendien komen er meer zwervkatten bij als men wacht met de aanpak van het probleem en dan zal het uiteindelijk ook meer kosten voor de gemeente, zal er meer overlast zijn voor de inwoners en zal het welzijn van de dieren verminderen. Het is belangrijk om in een zo kort mogelijke periode alle zwervkatten in een bepaald gebied te steriliseren. Elk jaar enkele dieren steriliseren, zal op termijn veel duurder zijn.

Problemen met zwervkatten stoppen niet aan de gemeentegrenzen. Daarom zal samenwerking met de buurgemeenten voor betere resultaten zorgen, zeker op lange termijn. In de provincie Limburg bijvoorbeeld zijn alle gemeenten sinds 2012 aangesloten bij de provinciale zwervkattenaanpak.

3.7 VEEL VOORKOMENDE PROBLEMEN

3.7.1 Ongewenste dieren op de voederplaatsen

Goede afspraken zijn belangrijk om de organisatie van het voederen van de zwervkatten efficiënt te laten verlopen. Met voederpassen en een voederschema werken is zeer efficiënt. Door de dieren op vaste

plekken en tijdstippen te voederen kan men de soort en de hoeveelheid voedsel afstemmen op de aanwezigheid en de populatiegrootte. Door te voorkomen dat er voedselresten blijven liggen wordt het risico op aantrekken van ratten en duiven tot een minimum herleidt.

3.7.2 Inwoners staan weigerachtig tegenover het terugplaatsen van zwervkatten in hun buurt

Voor het welzijn van de dieren is het best om ze terug te plaatsen op de plek waar ze werden gevangen. Als de dieren niet zouden terugkeren naar hun oude leefomgeving, gaan bovendien andere zwervkatten het vrijgekomen territorium herbevolken.

Een goede communicatie met de inwoners is cruciaal. De persoon die verantwoordelijk is voor de kolonie kan de communicatie op zich nemen, maar het kan ook met flyers of affiches. Inwoners kunnen ook met hun klachten of meldingen van overlast terecht bij de verantwoordelijke, die ze doorgeeft aan de gemeente. De gemeente kan dan verduidelijken dat het zwervkattenbeleid de overlast zal verminderen.

De inwoners kunnen ook ingelicht worden over hoe ze katten uit hun tuin kunnen weren. Er bestaan diervriendelijke middelen om hen weg te houden uit perken en borders. Katten worden aangetrokken tot droge losse grond om hun behoefte te doen. Een bodembedekker in de vorm van kruipende planten is meestal effectief. Als er geen bodembedekker aanwezig is, dan kan een laag van ruwe materialen, keien, doornige takken, koffiegruis of citroenschillen katten weghouden. Het kan ook effectief zijn om rechtopstaande stokjes of kattenwerende planten te plaatsen, zoals ooievaarsbek, afrikaantjes, vuurwerkplant, citroenverbena, boerenwormkruid en wijnruit.

In de handel zijn ook spuitbussen te koop op basis van peper, azijn en citroenolie die langs de rand van de tuin kunnen worden gebruikt. Men kan ook een sproeisysteem met sensor plaatsen op strategische plaatsen. De meeste katten houden immers niet van water. Een effectieve methode is kippendraad vlak onder het grondoppervlak ingraven. Dit is onzichtbaar en de katten kunnen er niet graven. Uiteraard moet men de zandbak van de kinderen afdekken.

Als men kiest voor een afsluiting, dan moet die minstens 180 cm hoog te zijn, of minstens 120 cm als ze voorzien is van een draad die 40 cm naar buiten is gespannen in een hoek van 45 graden.

3.7.3 Huiskatten komen (al dan niet moedwillig) in het sterilisatieproject terecht

Door een goede communicatie voordat de vangactie plaatsvindt, kan men voorkomen dat huiskatten per ongeluk in de vangkooien terechtkomen of dat inwoners hun eigen kat kosteloos via het sterilisatieproject laten steriliseren. De buurtbewoners moeten worden verwittigd, zodat ze op de dag van de vangactie hun dieren binnen kunnen houden of voorzien van een identificatie zoals een chip of een

halsbandje³. Op die manier kunnen zwervkatten op het eerste zicht van huiskatten onderscheiden worden. Bovendien is het een goede stimulans voor de inwoners om hun kat te laten chippen. Dieren die een merkteken dragen moeten onmiddellijk terug worden vrijgelaten.

De gemeente kan de inwoners erop wijzen dat ze hun eigen katten niet mogen aanbieden via het sterilisatieproject. De communicatie kan ook vermelden dat gevangen katten die niet gechipt zijn of geen halsband dragen, en die zichtbaar gesocialiseerd zijn, na het verstrijken van de wettelijke termijn door het asiel dat instaat voor de sterilisatie voor adoptie worden aangeboden. Bovendien moeten volgens de Dierenwelzijnswet de kosten voor de opname en de verzorging van een zwervend, verloren of achtergelaten dier door de eigenaar worden terugbetaald aan het dierenasiel. Vermelden dat gesteriliseerde katten voor de vrijlating een knipje in het oor krijgen of gechipt worden, kan ook ontradend werken.

3.8 TER INSPIRATIE

Steriliseer uw kat en krijg een Gentsch kattenhuisje gratis

Is uw kat nog niet gesteriliseerd of gecastreerd? Laat dat dan zeker voor 31 december doen door een Gentse dierenarts en u krijgt een écht Gentsch kattenhuisje. Meteen helpt u het aantal katten dat in de asielen terechtkomt of op straat zwerft verminderen én verhoogt u het welzijn van uw kat.

Sterilisatie of castratie maakt uw kat rustiger en aanhankelijker. Ze blijft in de buurt van de woning en loopt zo minder kans op besmetting met allerlei ziektes. Uw kat blijft dus langer gezond. Bovendien verkleint sterilisatie bij kattinnen de kans op melkklierkanker. Meer info: www.stad.gent/katten

Dienst Toezicht Wonen, Bouwen en Milieu, 09 266 79 53, toezicht@stad.gent

[Flyer stad Gent](#)

³ Indien de gemeente de buurtbewoners aanraadt hun kat van een halsbandje te voorzien, moet een halsbandje worden aangeraden met een veiligheidssluiting in plaats van een gewone riemsluiting. Het kliksysteem zorgt ervoor dat het bandje losgeraakt en voorkomt dat de kat ergens achter blijft haken, zich verwondt of stikt.

3.9 MEER WETEN?

- In 2016 was een huis- en zwervkattenbeleid het thema van de jaarlijkse [Dag van de Schepenen van Dierenwelzijn](#)
- In 2017 organiseerde de dienst Dierenwelzijn van de Vlaamse overheid de [studiedag "Kat is Koning"](#)
- [Huisdierwijzer katten.](#)
- Adviezen van de Vlaamse Raad voor Dierenwelzijn:
  - [Kattenplan](#)
  - [Zwerf- en asielkatten](#)
- De [stad Antwerpen](#) heeft een uitgebreid vrijwilligersnetwerk uitgebouwd voor het uitvoeren van haar zwervkattenbeleid.
- De stad Geel werkt samen met de [vzw 't Geels Hart voor Dieren](#), die een jaarlijkse dotatie krijgt voor de uitvoering van het zwervkattenproject in de gemeente.
- [Provinciale zwervkattenaanpak in Limburg](#)

Zit u toch nog met vragen of heeft u nood aan bijkomende informatie voor uw gemeente, neem dan contact op met de dienst Dierenwelzijn via dierenwelzijn@vlaanderen.be